

Yabancı Dil Olarak Türkçe Ders Kitabı Harmoni 3 ve 4 Dil Eğitim Setindeki Kültürel Öğelerin Konu İçerikleri ile Karşılaştırılması

Sevda AJDOGDU

Uluslararası Burç Üniversitesi, Bosna Hersek

Mustafa ARSLAN

Uluslararası Karadeniz Üniversitesi, Gürcistan

Özet: İnsanoğlunun varlığı ile ortaya çıkan dil, insan iletişiminin temelini oluşturur. İletişim ise insanın sosyal hayatta birbiriyle etkileşime girmesinin en belirgin özelliğidir. Dünyada birbirinden farklı yapılarda konuşulan yüzlerce dil vardır. Dilin ait olduğu kültüre dair özellikleri barındırması, toplumun kültürel birikiminin dile yansması ikinci bir dil öğrenmede kültürel öğelerin kullanılmasını gerekli kılmaktadır. Teknolojinin yaygınlaşması ile birbirinden uzak coğrafyalar hakkında edinilen bilgilerin merak uyandırması, yeni bir kültür tanıma ve anlamaya fırsat sunması açısından anadil dışında yeni bir dil öğrenmeye ilgi artmıştır. Bu ilgiyi devam ettiren olan dil öğrenme sürecinde bireyin yeni bir kültüre ilgi ve merak duygusunu besleyen, araştırmaya yönelen kültürel öğelerin dil edinimindeki rolünü anlamak önemlidir. Yüzlerce yıldır ikinci bir dil öğretiminde farklı yöntem ve araştırmalar ortaya konmuştur. Bu yöntem ve metotlar içinde kültürel öğelerin yer alması günümüzde dikkat edilen bir husus olarak göze çarpmaktadır. Günümüz dünyasının bilgi edinme gerçeği ile beraber bilginin amacına uygun sağlıklı şekilde başka dili konuşanlara aktarılması da önemlidir. Yabancı dil öğretiminde kullanılan materyallerde o dile ait kültürel özelliklerin kullanılması bireyin hayat boyu sürecek olan bilgilenme ve öğrenme sürecine pozitif katkısı olacaktır. Bu bağlamda araştırmada ikinci dil öğretiminde kullanılan Harmoni 3 ve 4 Yabancı Dil Türkçe Öğretim Setindeki ders kitaplarında geçen kültürel öğelerin konu içerikleri ile karşılaştırılması yapılmıştır.

Anahtar sözcükler: *İkinci Dil Öğretimi, İkinci Dil Olarak Türkçe Öğretimi, Dil ve Kültür, İletişim ve Kültür, Harmoni Dil Öğretim Seti*

Giriş

Günümüz dünyasının değişen şartları insanlar-toplumlar arası iletişimi ve ilişkiyi etkilemiştir. Dünyanın farklı coğrafyalarının merak duygusu oldukça eski olsa da, bu duygu zamanla her alanda yüzyılların oluşturduğu birikim ve değişimle beraber bilgilenme isteğine dönüşmüştür. Doğru ve doyurucu bilgi alma, öğrenme ile elde edilen her türlü birikim insanın kendi gelişim sürecine önemli ve kıymetli katkı sağlar. Bu süreçte bilgi birikimini ve aktarımını sağlayan en önemli faktörler dil ve iletişimdir. Dil gelişen ve bu gelişmeyle birlikte yenilenen dünya ile sağlıklı iletişim kurmak adına köprü görevindedir.

Dil bir iletişim aracıdır. İnsanlar arasında en etkili iletişim aracı dildir. Dilin insanlar arasında iletişim aracı olarak kullanılması dilin toplumsal bir işleve sahip olduğunu ortaya koymakta, ayrıca dil, o toplumla onun kültürü arasında ilişki kurma rolünü de üstlenmektedir (Demirel, 2003). Dil, insanların keşiflerini, muhakemelerini ve bilgilerini birbirine aktarabildikleri koca bir kanaldır (akt. Haris ve Taylor, 2002). Kısaca söyleyecek olursak dil, aynı zaman da bir yönüyle bir ulusun, kültürünün de bir aynasıdır. İnsanın ve uygarlığın en önemli belirtisi ve aracı dildir (Aksan, 1979).

Dillerde ulusların bütün özellikleri, karakterleri ortaya çıktığı gibi, Humbolta göre, ulusların dünya görüşlerini de dillerinden çıkarmak olanaklıdır. Ulusların ayrı ayrı dünya kavrayışı ve karakteri sözcüklerin anlamında saptanmıştır

(Akarsu, 1998). Kültürel değerler sosyal ortamı algılama, konuşma ve toplumsal iletişimi etkiler. İkinci bir dille etkili bir iletişim kurmak için dil öğrenimi ve o dile ait kültürel öğeleri beraber öğrenmek gerekir.

Teknolojik yenilik ve gelişmelerin sınırları daralttığı, birbirinden uzak coğrafyalardaki ekonomik-politik ve sosyal gelişmelerin hızla aktarıldığı, iletişimin kolaylaştığı dünyada ikinci bir dil hatta birkaç dil öğrenme isteğinin arttığı bir gerçektir. Dil öğretme aynı zamanda kültür öğretmeyi de kapsamaktadır. Dil toplumla beraber gelişir, değişir ve şekillenir. Kültürü harekete geçiren, canlı kılan en temel unsur dildir (Aşkun, 1990). Dil, sadece kültürün önemli bir parçası değil aynı zamanda kültürün aktarıcısıdır. Bu nedenle yabancı dil öğretiminde kültürel öğelerin aktarılması dil öğrenme sürecini olumlu yönde etkiler.

Yabancı dili öğrenen kişi öğrendiği dile yansıyan kültürel özelliklere de vakıf olur. Öğretilen dil ile ana dil arasındaki benzer olan ve benzer olmayan özelliklerin öğretilmesi yeni dilin mantıksal sistemini anlamada mesafe aldırıcı olacaktır. Bu pratikler de hiç şüphesiz kültürel öğelerin ön plana çıkarılması ve dil seviyelerine göre uygun metotlarla öğretilmesidir. Bu görüntüden hareketle, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde Türk kültürünü içeren öğelerin ders ortamında kullanılması önem arz edecektir.

Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarında kültürel öğelerin kullanım yoğunluğu değişkenlik gösterse de son dönemler de yaygınlaşmıştır. İkinci dil öğretiminde o dile has olan kültürel nüanslar ders kitaplarında daha çok okuma parçalarının içinde yer alır. Bu anlamda okuma parçalarındaki metinler kültürel öğeleri aktarmada önemli bir görevi yerine getirmektedirler. Başta ders kitapları olmak üzere, bu ders kitaplarında yer alan metinler bir anlamda kültürün aktarıcısı ve öğreticisi konumundadırlar.

İkinci dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarındaki metinlerin içerisindeki kültürel öğelerin incelenmesi ve uygunluklarının tespit edilmesi yabancı dil öğretme metotlarına katkı sağlayacaktır. Bu düşünceden hareketle ikinci dil olarak Türkçe öğretimi için hazırlanmış en yeni setlerden biri olan Harmoni Yabancı Dil Türkçe Öğretim Seti ders kitaplarındaki kültür öğelerinin konu içerikleriyle karşılaştırılması yapılmıştır. Tespit edilen öğelerin temelinde bulunan kültürel zenginliğin dil öğretimiyle uyumlu olarak dil öğrenmek isteyenlere sunulması oldukça önemlidir. Yabancılar Türkçe öğretirken o dile ait sosyal ortam, sanat, edebiyat, müzik ve birçok geleneksel değerlerin tanıtılması, dünyanın farklı kültürlerinden de örnekler olması ilgi ve merak duygusuyla beraber araştırma öğrenme motivasyonu sağlayacağından dil edinim sürecine olumlu katkılar sağlayacaktır.

Anadili Türkçe olmayanlara Türkçe öğretmenin 11. Yüzyıla kadar uzanan tarihi bir geçmişi vardır. Kaşgarlı Mahmutun 11. yüzyılda Araplara Türkçe öğretmek için yazdığı Divanı Lügatit Türk'te o dönemin günlük dilinde halkın sıkça kullandığı kelimeleri kullanması, bunların anlamlarını verirken cümle içinde açıklamalı örnekleme yapması, atasözü ve deyimlere yer vermesi, dil öğretiminde kültür aktarımına örnek teşkil etmesi açısından kıymetli bir eserdir. Kaplan (2010, s.13), Kaşgarlı'nın lügatını "medeniyet müzesine" benzetir. Bu anlamda yabancılar Türkçe öğretirken Türk kültürüne dair birçok öge bu çalışmanın içinde yer alır.

Yöntem

Harmoni Yabancı Dil Türkçe Öğretim Setindeki kültürel öğelerin konu içerikleri ile karşılaştırılmasına yönelik olan bu çalışmada bilimsel araştırma metotlarından nitel araştırma modeli kullanılmıştır. Bu araştırma modelinde durum çalışması yapılmıştır. Durum çalışması istatistiksel verileri baz alarak tarama yapan çalışmalardan daha farklı olarak belirli bir durumun ayrıntılı ve derinlemesine incelendiği bir metottur. Genel manada durum çalışması, güncel olan ve araştırmacı kontrolünün değişkenler üzerinde olmadığı durumlarda “nasıl” ve “neden” sorularını cevaplamak için kullanılan bir araştırma yöntemidir (Ozan Leymun, 2017).

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evreni yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarıdır. Örneklemi ise Nevsan Yayınları tarafından hazırlanan Harmoni 3 ve 4 Yabancı Dil Türkçe Öğretim setindeki ders kitaplarıdır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde basılan ders kitapları arasında Harmoni Ders Kitaplarının seçilme sebebi basım yılı olarak daha yeni olması ve araştırma konusuyla ilgili güncel veriler elde etmede daha etkili olacağı düşünüldüğü içindir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Harmoni Yabancı Dil Türkçe Öğretim Setindeki Ders kitabı 3 ve 4 içinde yer alan ünitelerdeki kültürel öğeler içeren metinler, tarama yöntemiyle incelenmiştir. Harmoni-3 Türkçe ders kitabında 8 ünite vardır ve 85 sayfadan oluşan ders kitabında her ünite konu ile ilgili kelimeler alıştırmaları içeren dil bilgisi, dinleme, okuma, konuşma ve yazmaya yönelik metinler bulunur. Her ünite sonunda konularla ilgili değerlendirme vardır. Ders kitabı 3'te her ünite sonunda kültür köşeleri konulmuştur. Ders kitabı 1 ve 2 den farklı olarak Harmoni-3'teki kültür köşelerine İngilizce tercüme eklenmemiştir.

Harmoni-4 Türkçe ders kitabında 8 ünite vardır ve 86 sayfadan oluşur. Diğer 3 kitapta olduğu gibi her ünite konu ile ilgili kelimeler alıştırmalar içeren dilbilgisi, dinleme, okuma konuşma ve yazmaya yönelik metinler ve bu metinlerle ilgili alıştırmalar bulunur. Ünite sonlarında değerlendirme başlığı altında farklı türde hazırlanan alıştırmalar dahil edilmiştir. Her ünite sonunda kültür köşesi eklenmiştir. Kültür köşelerinin içinde birer tane atasözü ve deyim örneği bulunur.

Bulgu Ve Yorumlar

Tanışma ve Selamlaşma

Harmoni Türkçe Ders Kitabı 3'te beşinci ünite “Gelenekler ve Görenekler” başlığı altında “Nasıl Selamlaşırsınız?” (s.46) konusu Türkiye'de ve dünyanın farklı ülkelerinde her biri için o kültüre ait çözümlüğü yüksek resimler kullanılarak işlenmiştir. Tokalaşma kültüründen bahsedilerek değişik coğrafyalarda (Fas-Afrika, Hindistan-Asya, Romanya-Avrupa, Kanada-Amerika, İsviçre-Avrupa, Gana-Afrika) nasıl tokalaşıldığına dair örnekler verilmiştir (s.47). Öğrenciye 'kendi kültürüyle benzeşen ya da farklı taraflarını anlatınız sorusu kendi kültürünün kültürel referansı olması açısından yerindedir. Türkiye ve Kenya'da iki farklı kültürde selamlaşmanın nasıl olduğu metin ve resimle anlatılmıştır. Ünite sonundaki Kültür köşesi “Helesa Şenliği”ni anlatır. Ünite ile uyumlu değildir. Bu köşede verilen

“Bir selam bin hatır yapar” atasözü ve “Merhabayı kesmek” deyimini metinle uyumlu değılsede ünite ile uygunluk arz eder (s.49).

Yiyecek ve İçecek Kültürü

Harmoni Ders Kitabı 3’te “Hayat” ünitesinin sonundaki kültür köşesinde “Çayın Türk Kültüründeki Yeri” isimli resimli okuma parçası verilmiştir. Metinde dünyada en fazla çay içilen ülkeler arasında birinci sırada yer alan Türkiyede çayın Türk kültüründe bir içecek olmaktan çok daha fazla anlam ifade ettiği belirtilir. Çayın günlük ve ekonomik hayatta edindiğı yer örneklerle anlatılmıştır. Çayla ilgili günlük hayatta sık kullanılan bize oradan iki demli çay, çay çek, çay kap, çay ver abi, gibi kelime ve sözlere yer verilmiştir. Günlük hayatın bir parçası olduğu gibi edebiyatında ilgi alanına giren çayla ilgili tekerlemeler, bilmeceler, mani ve türküler, efsaneler, fıkralar, gelenek ve görenekler başlı başına kültürel değerlerden olduğu metinde ifade edilmiştir (s.33). Türkçeyi öğrenen farklı milletten bir kişinin ilk duyacağı kelimelerden biri olan çayın kültür köşesinde ayrıntılı olarak verilmesi yerinde olmuştur.

Harmoni Ders Kitabı 4’te beşinci ünite “Kültür” başlığı altında Milletlere ve Ükelere Özgü Şeyler” konusunda yemek kültürü işlenmiştir. Bu bölümde daha ayrıntılı bilgilerin sunulduğu gözlemlenmiştir. Türk ve Dünya mutfağı olarak Japonya, Almanya, Endonezya, Tunus, Moğolistan mutfağından resimli örnekler verilmiştir (s.51). İkinci derste Türkiye, Çin, İngiltere ve Moğolistan'daki çay geleneğı ile ilgili dinleme metni verilmiş, metne göre boşluk doldurma alıştırmaları konulmuştur. Sayfa 52 de dinleme ve okuma metni olarak Türklerde yemek kültürü geniş bir şekilde anlatılmıştır. Evde pişen yemekten bir tabakta komşuya ikram etmek eskiden beri devam eden bir adettir. İkram etmek, paylaşmak kavramları üzerinde durulması gereken güzel adetlerdendir. Metin de buna örnek teşkil edecek biçimde hazırlanmıştır. Yemekte aile fertlerinin hep beraber olması, servis edilmeye büyüklerden başlanması, ailenin birbirine bağlılığını, büyüklere saygıyı gösterir. Türk misafirperverliğinden örnek verilerek zaman zaman komşuların, akrabaların, arkadaşların yemeğe davet edilmesinden de bahsedilen okuma metninde yemek hazırlayana güzel sözler söylenmesi üzerinde de durulmuştur. Pişirene “Ellerinize sağlık”, sofradan kalkarken “Ziyade olsun!”, yemek yiyene “Afiyet olsun”, denmesi cevaben “Gel beraber olsun” ifadesi yemek kültürüne dahildir. Tüm bu ifadelere metinde verilmiş ve metne uygun cümle tamamlama alıştırmaları konulmuştur.

Hedef dilin kültürü ile benzeşen yönleri ya da farklılıkları ifade için farklı ülkelerdeki yemek kültürüyle ilgili örf ve adetlere sayfa 53’de “Dünyadan Örf ve Adetler” başlığıyla yer verilmiştir. Örneğın Şili’de elle yemenin uygun olmadığı, Çin’de tabağın hepsinin bitirilmemesi gerektiğı, Hindistan`da tabaktaki yemeğın israf edilmesine iyi gözle bakılmadığı, İngiltere’de çocukların izinsiz sofradan kalkmadıkları, Bulgaristan`da yemek davetine giderken sarı çiçek götürülmesinin uygun olmadığı, Pakistan`da kalkarken Elhamdülillah denildiğı belirtilmiştir. Bu bağlamda hedef dilin kültürü, hem de öğrencinin kendi kültürü arasında kültürlerarası benzerlikleri ve farklılıkları kıyaslayarak anlatması alıştırma olarak istenmiştir (s.53). Konunun devamında yemekle ilgili deyimler, “silip süpürmek, karnı zil çalmak, ağzına sürmemek, canı çekmek” v.b. gibi deyimler anlamlarıyla beraber verilmiş, diyalog içinde öğrenilen deyimleri yerleştirmeleri istenmiştir.

Harmoni ders kitabı 4'te kültür köşesi oldukça geniş olarak işlendiği görülmektedir. Sayfa 54'te değerlendirme bölümünde sadece Türk yemek kültüründe değil dünya kültürünü de etkilemiş Türk kahvesinin tarihçesi ve nasıl yapıldığı metin olarak verilmiştir. Metne göre kelimelerin sözlük anlamları istenmiş, soru-cevap alıştırmaları konmuştur. Sayfa 55'te Milletlere özgü şeyler ve yemek kültürü anahtar kelimeleri ile ilgili okuma-anlama-yazma becerilerini kapsayan alıştırmalar bulunur.

Ünite sonunda Kültür köşesinde (s.56) Türk Mutfağı ile ilgili metin yer alır. Metin konuyu tamamlayıcı nitelikte hazırlanmıştır. Bu sayfada yer alan atasözü ve deyim (Garibe bir selam bin altın değer, Eski köye yeni adet getirmek) yemek kültürü ile ilgili olması bütünsellik açısından daha uygun olabilir.

Ünlü Şahsiyetlerin Biyografileri

Her toplumun sosyal konularda, bilim, politika, sanat, spor alanlarında tanınmış, yaptıklarıyla o kültüre katkılar sunmuş önemli insanlar vardır. İçinde yaşadığı toplumun aynası olan, halk tarafından benimsenen, sevilen, örnek alınan ve saygı duyulan insanlar bir bakımdan yaşadıkları toplumun kültürel elçileri konumundadırlar. İspanya denince ilk olarak futbolun hatırlanması orada oynayan ünlü futbolcuların, edebiyat okumalarında Rusyaya ilginin olması o coğrafyadaki yaşamış Tolstoy, Puşkin gibi yazarların etkisiyledir. Yabancı dil öğretiminde o kültüre ait önemli şahsiyetlerin tanıtılması ilgiyi dolayısıyla yeni bir kültüre ait bilgiyi daha istekli öğrenilmesine vesile olur.

Harmoni DK2 de 3. Ünite "Biyografiler" konusuna ayrılmıştır. Ünitenin ikinci dersinde sayfa 25'de "Doğma Büyüme İstanbullular" temasında dinleme-okuma metni olarak, Türk Müzik Kültüründe yaşlı ve genç kuşakların tanıdığı Barış Manço sonrasında ise Türk Sineması tarihinde önemli yeri olan Kemal Sunal biyografileri verilmiştir. Biyografik bilgilere göre hazırlanan sorulara cevap istenmiştir. Aynı sayfada İspanyolu ünlü futbolcu Messi hakkında dinleme metni ilave edilmiş ve konuyla ilgili soru-cevap alıştırmaları eklenmiştir. Sayfa 26'da yüzyıllar ve tarihler konusuna örnek teşkil edecek ünlü düşünür Mevlana, Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk, Nobel ödüllü yazar Orhan Pamuk, 17 Ağustos Depremi, Almanya'nın 2014 te Dünya Kupası şampiyonu olması temalı resimler konulmuştur. Bu bilgilerle zaman kavramına yönelik sorular ve alıştırmalar verilmiştir. Sayfa 27'de yazar Orhan Pamuk'un son kitabına dair kısa sorular eklenmiştir. Sayfa 28'de Türkiye'nin ünlü sanatçılarından Cem Karaca için mini biyografi hazırlanmıştır. Öğrencilere yönelik kendi ülkelerindeki ünlü kişilerden birinin biyografisini yazmaları istenmiştir. Metinlerin kısa olması öğrencinin anlaması adına yararlı olduğu düşünülmektedir. Aynı sayfada dünyada tanınmış devlet adamı, ressam, fizikçi, yazar, kaşif, futbolcu olan insanlar için dinleme ve diyalog alıştırmaları bulunmaktadır. Sayfa 29 ve 30'da futbolcu Hakan Şükür ve müzisyen Kayahan hakkında dinleme okuma yazma soruları eklenmiştir. Değerlendirme bölümünde üniteye yönelik eşleştirme, okuma-boşluk doldurma, cevap yazma, cümle tamamlama, cevaplara soru yazma gibi çeşitli alıştırmalar vardır.

Turizm - Seyahat ve Tarihi Mekanlar

Ders kitabı 3'te Türkiye'nin farklı yerlerindeki tarihi ve turistik yerlerle ilgili kültür köşeleri vardır. Ulaşım ve yol konusunun sonuna konulan Kültür köşesinde Büyükaada ve İstanbulun simgelerinden biri olan Galata Köprüsü

tanıtılmıştır (s.19, s.23). Dördüncü ünite “Dünyanın Enleri-Ünlü Yerlerin Tanıtımı” konusunda resimli halleriyle Everest Dağı, Nil Nehri, Ölüm Vadisi, Atakama Çölü, Niagara Şelalesi, Nauru Adası, Baykal Gölü, Krubera Mağarası bunları biliyor musunuz konusu içinde işlenmiştir. Everest Dağı ile ilgili dinleme ve okuma metni verilerek soru-cevap yazma alıştırmaları konulmuştur (s.37-38). Sayfa 38 de doğal güzelliği ile turistlerin ilgisini çeken,deniz seviyesinden 1100 metre yükseklikteki Trabzon iline bağlı bulunan Uzungöl, Kültür köşesinde tanıtılmıştır.Gene 4.ünitenin gezi konusuyla ilgili dersin sonunda sayfa 43 te Kültür köşesinde Ihlara Vadisi tanıtılmıştır. Kullanılan resimler büyük, net ve kaliteli dir. Sayfa 44 te değerlendirme bölümünde Madagaskarı tanıtan okuma metni verilmiş ve metnin ilgili soru cevaplama,boşluk doldurma alıştırmaları konulmuştur.Aynı kitabın 6.ünitesindeki sağlık konusu sonunda Kültür Köşesinde sağlık turizminde oldukça bilinen ve ziyaret edilen bir yer olan Balıklı Çermik Kaplıcası tanıtılmıştır (s.59). Aynı kitabın 8.ünitesinde geçmişten geleceğe konusunun sonunda hazırlanan Kültür köşesinde Kuş Dilinin Anavatanı olarak ünlenen Giresun'a bağlı Kuşköy tanıtılmıştır (s.79). Ünite devamında, sayfa 83 deki Kültür Köşesinde, Efes Antik Kentinin tanıtımı yapılmıştır. Ders kitabı 3 te orta seviye göz önünde bulundurularak Kültür Köşelerinin sayısı fazladır. Bu köşeler sadece okuma metni olarak konu sonlarına eklenmiştir. Herhangi bir değerlendirme, uygulama ya da alıştırma bulunmamaktadır. Kültür köşelerinin nasıl işlenebileceğine dair metotsal bir çalışma olabilir.

Ders Kitabı 4'te ilk sayfada Türkiyenin meşhur yerlerini gösteren bir harita bulunmaktadır. Aynı kitapta seyahat, ulaşım, turizm konusu tekrar ve daha ayrıntılı olarak işlenmiştir. 3.ünitede, bulunduğu ülkenin kültürüyle özdeşleşmiş ve turizmde önemli ilginç ulaşım araçları anlatılmıştır. Venedik'te Gondol, Kamboçya'da Bambu Treni, Madeira Adasında kullanılan Kızak, İstanbul'da da Tünel Metrosu hakkında resimli, dinleme ve okuma metinleri verilmiştir. Metne göre yazma becerisine yönelik sorular sorulmuştur. Ünite sonunda sayfa 36 da Kültür Köşesinde Asya ve Avrupa'yı birbirine bağlayan Yavuz Sultan Selim Köprüsü, Fatih Sultan Mehmet Köprüsü ve Onbeş Temmuz Şehitler (Boğaziçi) Köprüsü hakkında resimleriyle beraber kısa bilgiler verilmiştir. Aynı sayfada bulunan “Çok gezen çok bilir” atasözü ve “Tatil etmek” deyimini bulunur. Atasözü ve deyim ünite ile uyumlu olarak verilmiştir. Ünite 4 sayfa 38 de “Dünyaca Ünlü Yerler” isimli dinleme ve okuma metni verilmiştir. Kapalıçarşı, Machu Picchu, Büyük Piramit, Amerikan Doğa Tarihi Müzesi ve Eifel Kulesinin anlatıldığı metinlerdeki bilgilerden, hazırlanan soruların cevaplanması istenmiştir. Sayfa 40 ta Çin Yasak Şehir hakkında dinleme diyalogu verilmiş ve buna göre hazırlanan çoktan seçmeli sorular sorulmuştur. Aynı Ünite “Tatiliz Nasıl Geçti” dersinde tatilde popüler etkinlikler nelerdir alıştırmaları uygulanmıştır. Türkiye'de yerli ve yabancı ziyaretçileri çok olan İstanbul, Trabzon, Antalya, Şanlıurfa'da tatil olanakları hakkında resimli bilgi kartları hazırlanmıştır. Bu tatil yerlerini tercih eden turistlerin konuşma diyalogları dinleme olarak verilmiştir (s.41). Ünite devamında tatili iyi ve kötü geçen iki arkadaşın mail olarak yaşadıklarını anlattıkları dinleme ve okuma metinleri verilmiştir. Öğrenciden aynı şekilde online iletişime geçip bir arkadaşıyla tatil değerlendirmesini kitapta belirtilen yere yazması istenmiştir (s.42-43). Değerlendirme kısmında Tatil Notları konusu okuma anlama metni olarak verilmiştir. Finlandiya, Tanzanya ve Butanı gezen bir gezginin gezi izlenimleri anlatılmıştır. Buna göre okuma- anlama ve yazma becerilerine yönelik boşluk doldurma, soru cevaplama doğru-yanlış-kelime tamamlama, karşıt anlamı bulma alıştırmaları konulmuştur (s.44-45). Ünite sonunda Kültür Köşesi kısmında İstanbul'un Gözde Tarihi Eserleri hakkında resimli metinler bulunur. Sayfada Sultan Ahmet Camii, Topkapı

Sarayı, Galata Kulesi, Yerebatan Sarnıcı hakkında bilgiler verilmiştir (s.46). Aynı sayfada “Acele ile yürüyen yolda kalır” atasözü “Alıp başını gitmek” deyimini bulunur.

Meslek Seçimi ve Kaybolan Meslekler

Harmoni Ders Kitabı 3'te birinci ünite “Meslekler” ünitesidir. Sayfa 6 da çeşitli mesleklerin resimli tanımları yapılmıştır. Verilen mesleklerle ilgili eşleştirme ve boşluk doldurma alıştırmaları konulmuştur. Sayfa 8 de iş hayatı ile ilgili yapılan bir röportaj dinleme ve okuma metni olarak verilmiştir. Konuya uygun sorulan soruların cevaplanması istenmiştir. Sayfa 9 da ünlü Türk Mimarı Mimar Sinan ve Türk Edebiyatının önemli yazar-şairlerinden olan Necip Fazıl Kısakürek'in kısa biyografileri verilmiştir. Mesleğini zirvede icra etmiş iki insanın tanıtılması mesleğini iyi yapma konusuyla bağdaştırılmıştır. Aynı sayfada “Adamın iyisi iş başında belli olur” atasözünüyle “Mesleğinin erbabı olmak” deyimini vardır. Atasözü ve deyim ünitelerdeki konuya uygun seçilmiştir.

Sayfa 10 ve 11 de “Zor meslekler” konusu verilmiştir.İtfaiyecilik, kağıt toplayıcılığı, motosikletli kuryelik işleri dinleme ve okuma metni olarak anlatılmıştır. Konuya uygun alıştırmalar konulmuştur. Aynı ünite de ikinci defa hazırlanan “Kültür Köşesinde” Türkiye'de kısa hikayeciliğin kurucusu, yazar Ömer Seyfettin ve Türk Sineması oyuncusu Cüneyt Arkın biyografileri yazılmıştır. Aynı sayfada “Sanatı ustadan görmeyen öğrenmez” atasözü ile “Meslek edinmek” deyimini üniteye uygun olarak eklenmiştir (s.13). Değerlendirme bölümünde iş hayatında edinilen farklı tecrübelerle dair metinler verilerek eşleştirme, metne göre cevaplandırma, resme göre eşleştirme, doğru bilgiyi bulma, soru cümleleri oluşturma, cümle tamamlama, bulmaca çözme gibi okuma-anlama-yazma temel becerilerinin bütününe kapsayan alıştırmalar verilmiştir.

Harmoni Ders Kitabı 4 orta seviyede ikinci ünite İş hayatı konusunu anlamının bu seviyede daha iyi olacağından ayrıntılı olarak işlenmiştir. Öğrencilere meslek seçimleri hakkında fikir verebilmek adına karakter özelliklerini yansıtan bir anket çalışması alıştırma olarak verilmiştir. Anketi öğrencilerden sıra arkadaşına yapması istenmiştir. Konuyla ilgili soru-cevap diyalogları, tanımları verilen meslek leri boşluklara yazma, kendine uygun meslekleri düşünme gibi ortak aktiviteler konulmuştur (s.18, 19). Devamında iş seçimi, iş ilanı konularıyla ilgili dinleme-okuma metinleri konulmuştur. Bu metinlere yönelik okuma yazma alıştırmaları verilmiştir (s.20, 21) .Örnek bir iş ilanı ve iş başvuru formu verilerek öğrenciden doldurması istenmiştir (s.22, 23). Değerlendirme bölümünde “Meslek seçimi ve önemi” isimli okuma metni bulunur. Bu metne göre okuma-yazma becerilerine yönelik farklı şekillerde alıştırma uygulamaları verilmiştir (s.24, 25). Ünite sonunda “Kültür Köşesinde” Türkiye'de “Kaybolan meslekler” hakkında okuma metni eklenmiştir. Bu metinde “Basmacı, Nalbant, Bacacı, Limonatacı, Zerzevatçı, Çömlekçi” meslekleri tanıtılmıştır. Aynı köşede “Başını acemi berbere teslim eden cebinden pamuğu eksik etmesin” atasözü ve” Ekip biçmek” deyimini bulunur. Üniteye uyumludur. Son sınıf öğrencilerinin gelecekleri hakkında zihinlerini en çok meşgul eden meslek seçimine yönelik konuların işlenmesi yerinde olmuştur.

İcatlar ve Mucitler

Günümüz dünyasında yaşanan çoğu zamanı hızla yaşayan insanoğlunun işlerini kolaylaştıracak zamandan tasarruf sağlayacak teknolojik yeniliklerdir. İnsanoğlu, tarih boyunca, demirin, tekerleğin, yazının ve paranın bulunmasından bu yana bilim, sanat, sosyal ve başka alanlarda binlerce yeniliğe vesile olmuştur. Yenilikler bir medeniyetin ürünü olsada zamanla başka medeniyetlerin katkısıyla topyekün topluma mal olmuştur. Örneğin demirin ilk defa Orta Asya'da kullanılması sonrasında dünyanın her yerinde her alanda kullanılan vazgeçilmez bir materyal olması.

Harmoni Türkçe Ders Kitabı 4 de 8.ünitede “Zaman ve Bilim” konusunda insanların hayatlarını kolaylaştıran yenilikler ve buluşlar anlatılmıştır. Geleceğin dünyasının temelleri eski medeniyetlerden itibaren gelişen ve her kültürden insanın iştirak ettiği buluş ve yeniliklerden başlayarak atılmıştır. Robotların icadı, demir ve elektriğin icadından bağımsız değildir. Bu anlamda günümüz dünyasındaki her yenilik ve gelişme eskinin temelleri üzerine inşa edilmektedir. Ders kitabı sayfa 78 de Geleceğin Dünyası konulu dinleme ve okuma metni verilmiştir. Bu metne göre anlama ve yazma becerilerine yönelik soru-cevap alıştırmaları hazırlanmıştır. Gelecekte şehir, yaşam, iş-eğitim, doğa, robotlar, ulaşım, alışveriş, ulaşım, enerji gibi konularda ne gibi değişikliklerin olabileceğini öğrencilerden, metne göre değerlendirerek yazıp, anlatmaları istenmiştir (s.80). Ünitenin devamında sayfa 81, 82, 83'te “Hayatı Kolaylaştıran Buluşlar” konusu işlenmiştir. Kısa diyaloglar, dinleme metinleri şeklinde hazırlanarak, anlama ve yazmaya yönelik alıştırmalar konulmuştur. Değerlendirme bölümünde dikiş makinasını icat eden Elias Howe ve elektrikli süpürgeci Hubert Booth hakkında okuma metni bulunur. Okuma ve yazma becerilerine yönelik farklı çeşitlerde bulmaca ve alıştırmalarla konu işlenmiştir (s.84,85). Ünitenin sonunda Kültür Köşesinde ünlü Fizikçi El- Cezeri ve ilk kez uçmayı başaran ünlü Türk Bilgini Hezarfen Ahmet Çelebiyi anlatan metinler verilmiştir. İlim tarihine sibernetiğin kurucusu olarak geçen El-Cezeri ilk sistem mühendisi olarak bilinir. Buluşları arasında robot, bilgisayar ana temelleri, saatler, su makineleri, kilitler ve bunun gibi materyaller vardır. Kitapları uzun yıllar Avrupa'daki ilk üniversitelerde okutulmuştur. El-Cezeri'nin yaptığı makine parçalarının bir kısmına kendisinden 200-350 yıl sonra yaşayan Giovanni de Danti ve Leonardo da Vinci de rastlanır. Bunlar, bilimin evrenselliği, yeniliklere farklı milletlerden insanların katkıları ve insanlığın yararına sunulan buluşlar üzerinde yapılan ortak çalışmaların uluslararası oluşu adına güzel örneklerdir. Hazerfan Ahmet Çelebi kendi yaptığı kanatlarla 1636 yılında, Galata Kulesinden uçmaya başlayarak Boğazi geçmiş 3200 metre uçarak Üsküdar'a inmiştir. Kıtalararası ilk uçuş olması hasebiyle önemlidir. Aynı sayfada “Bugün bana yarın sana” atasözü ile “Bugün git yarın gel” deyiimi bulunur. Üniteye ve kültür köşesine uyumlu örnekler olması konu bütünlüğü açısından daha uygun olurdu.

Milletlere Özgü Öğeler

Her milletin kültüründe kendine özgü olan bir takım alışkanlıkları, gelenekleri, sembolleri vardır. Kültüre özgü olarak iletişim kurmada bu özellikler dile yansır. İlgi çeken, merak uyandıran ilgili kültüre yakınlığı dil öğrenme isteğini kamçılaman bu özellikler farklı olanı görme ve öğrenmede bireye yeni bir bakış açısı kazandırarak hayat boyu sürecek olan gelişimine zenginlik katan öğelerdir.

Harmoni Ders Kitabı 4'te beşinci ünitenin konusu “Kültür ve Milletlere Özgü Şeylerdir”. Bu ünite de dünyanın değişik coğrafyalarında farklı kültürleri sembolize eden o topluma ait öğelerden bahsedilmiştir. Sayfa 48 de genel kültürle

ilgili dinleme metni verilmiştir. Metinde Matruşkanın Rus yapımı iç içe geçmiş bir çok oyuncak bebekten oluştuğundan, Gaydanın İskoçların milli müzik aleti olduğundan, Pizzanın bir İtalyan yemeği olarak bilinmesinden, Sombrero nun Meksika'da geleneksel bir kıyafet olarak kullanılmasından, boğa güreşlerinin yüzyıllardır İspanyada yapıldığından yağlı güreşin Türklerin geleneksel milli güreşi olduğundan bahsedilmiştir. Metinle bağlantılı olarak dinleme-anlama ve yazma temel becerilerine yönelik bir test hazırlanmıştır, soru-cevap alıştırmaları verilmiştir. Öğrencilerden kendi ülkesi ya da şehrine has neler olduğunu anlatmaları istenmiştir (s.48). Sayfa 49'da dört tane okuma ve konuşma diyalogu verilmiş, Türkiye'de Türk yemek kültürüne özgü çiğ köfte ve künefe, Endonezya insanının karakter özellikleri, Bangkok' un iklimi, Londra'nın şehir yapısı ile ilgili verilen diyaloglara göre alıştırma uygulaması konulmuştur.

Ünitenin devamında “Kültürünü Paylaş” adında dinleme ve okuma metni bulunmaktadır. Metinde Malili Funanya Afrika kültüründe özel bir yere sahip olan davulu anlatmıştır. Afrika davulları arasında en meşhuru olan “Djembe”nin Batı Afrika ülkelerinde doğumlarda, düğünlerde, cenaze törenlerinde, dini ayinlerde, hasat zamanında ve danslarda çalındığından bahsetmiştir. Meksikadan Diana geleneksel olarak giyilen yün pamuk ve ipekten yapılan renkli Meksika giysilerinden bahsetmiştir. Yaygın olarak bilinen Panço ve Sombrero nun geleneksel erkek kıyafetleri olduğunu ifade etmiştir. Türkiyeden İsmail, Türk milli sporu olan ve 14. yüzyıldan günümüze kadar devam eden yağlı güreş müsabakalarından bahsetmiştir. Güreşçilere pehlivan denilmesinden bahsederek pehlivanların altın kemeri olarak başpehlivan olmak için yaptıkları turnuvalar hakkında bilgi vermiştir. Metne göre hazırlanan cümleleri doğru yanlış olarak değerlendirme soruları sorulmuştur. Öğrencilerden kendi milli kıyafetlerinden milli çalgılarından veya milli sporlarından birini tanıtan yazı yazmaları istenmiştir (s. 50).

Harmoni Ders Kitabı 3 te Osmanlı padişahı Yavuz Sultan Selimin eşi Hafsa Sultanın hastalığına derman olması için 41 çeşit baharat ve şifalı bitkilerden yapılan Mesir Macunu ile ilgili metin bulunur. Okuma metni olarak verilen parçada zamanla gelenekselleşen ve daha çok Manisa'ya özgü bir festivalde halka dağıtılan Mesir macununun günümüze uzanan hikayesi Kültür köşesinde anlatılmıştır (s.63). Aynı sayfada “Güneş girmeyen eve doktor girer” atasözü ve “Şifa bulmak”deyimi eklenmiştir. Okuma metni ile uyumludurlar.

Ders kitabı 4, sayfa 51'de (Yemek Kültürü bölümünde bahsedilmiştir) Dünya Mutfağı işlenmiştir. Ülke kültürlerine ait farklı yemeklerden örnekler verilmiştir. Türkiyeden iskender kebab, Endonezya'dan gada, Almanya'dan hamburger, Japonya'dan saşamil, Tunus'tan leblebi çorbası, Moğolistan'dan havuç salatası hakkında kısa tarifler verilmiştir. Verilen yemekler hakkında sorular sorularak, öğrencilerden cevaplamaları istenmiştir. Neyi nasıl tüketirsiniz tablosunda farklı yiyecekleri nasıl tükettikleri işaretlemeleri istenmiştir. Farklı ülkelerin kültürüne özgü yemekler günümüzde oldukça ilgi çeken konulardandır. Televizyonda ve internet yayınlarında bununla ilgili oldukça çeşitli programlar vardır. Farklı kültürlerin mutfaklarına olan ilgi ve merak o ülkenin diline-sosyal hayatına da ilgiyi artırmaktadır.

Ziyaret ve Misafirperverlik

Harmoni Türkçe Ders Kitabı 3'te yedinci ünite de “Değerler” konusu içinde bulunan Kültür köşesinde “Türk Misafirperverliği” okuma metni olarak hazırlanmıştır (s.77). Türkiye'yi ziyaret eden yabancı turistlerin gittikleri yerlerde gördükleri Türk misafirperverliğinden etkilenmeleri tesadüfi değildir. Misafire gösterilen ilgi ve hürmet binlerce yıllık gelenek-göreneklerin uzantısıdır. Metinde, dilini bilmeseyse bile Anadolu insanının yabancı ziyaretçiye yardımcı olmak için çabaladığını, sorunu çözmek için anlamaya çalışarak elinden geleni yaptığından bahsedilmiştir. Çok yoksul olsa bile her evin misafiri için ayrılmış bir yorganı-yatağı olduğu, yemek yiyeceği sofranın altına sermek için ayrı bir sofraya bezi bulundurduğu, Anadolu insanının her misafirin nasibi ve kısmeti ile geldiğine, eve bereket ve hayır getirdiğine inandığı anlatılmıştır. Türk kültüründe misafire verilen değerler örneklerle açıklanmıştır (s.73). Aynı sayfada atasözü olarak “Misafir kısmetiyle gelir” deyim olarak ta “Misafir gibi oturmak” verilmiştir. Konuya uygun atasözü ve deyim seçilmesi metin-konu devamlılığı ve bütünlüğü sağlamıştır.

Hayvan Sevgisi

İnsan dünya üzerinde, yaşadığı toprağı ve ortamı paylaştığı başka canlılarla beraber hayatına devam eder. Milyonlarca bitki ve hayvan türünün ekosistemi yaşanabilir hale getirdiği dünyamızda türleri yok olan ya da tehlikeye giren bitki ve hayvanların olduğu bir gerçektir. Yaşadığı çevreye duyarlı çocuklar yetiştirmek için onlara doğa ve hayvan sevgisini kazandırabilmek önemli bir sorumluluktur. Türk kültüründe ve inancında yaratılan her varlığı sevmenin, onlara merhamet ve şefkat göstermenin insan olmanın bir gerekliliği olduğuna inanılır. Bu anlamda tarihte hayvanları koruyan bir çok vakıfların kurulduğu bilinmektedir. Günümüzde de konuyla ilgili birçok dernek bulunmaktadır.

Harmoni Ders Kitabı 4'te birinci ünite de “Sevdiğimiz Şeyler” dersinde dinleme ve okuma metinlerinden bir tanesi hayvan barınağından aldığı evcil hayvanını çok seven Mary'nin hikayesidir. Metne göre eşleştirme ve soru-cevap alıştırmaları verilmiş, öğrencilerden yazarak cevaplamaları istenmiştir.

Ders Kitabı 4'te birinci ünitenin değerlendirme kısmında “Tabiat Meraklılarına” adında okuma metni bulunmaktadır. Birçok hayvan türünün anavatanı olarak bilinen Türkiye'de dört yüz civarında kuş türü, yüz yirmi civarında memeli, yüz otuz civarında sürüngen üç yüz civarında da balık türünün mevcut olduğu anlatılmıştır. Alageyiğin anavatanı olan Akdeniz Bölgesinden, Sülünün anavatanı olarakta Samsun ve civarından bahsedilmiştir (s.14). Devamında öğrencilerden metne göre verilen soruların yine metne göre cevaplamaları istenmiştir. Dünyayı ve yaşamı paylaştığı bitki ve hayvanlara merhamet, şefkat göstermek her canlıya saygı duyma farkındalığını oluşturmak bu değerleri gençlere aktarmak üzerinde hassasiyetle durulması gereken temalardan biridir.

Sosyal Etkinlikler

Harmoni Ders Kitabı 4' te ilk ünite “Etkinlikler” konusudur.”Sizi neler mutlu eder?” sorusuyla derse giriş yapılmıştır. İnsanları mutlu eden birçok etkinlik ya da olaylardan örnekler verilmiştir. Resimler verilerek insanı mutlu eden aktivitelerin neler olabileceği hakkında ve mutluluk hakkında konuşmaları istenmiştir. Devamında öğrencilere kişisel sorular sorularak onu mutlu eden olayları ya da etkinlikleri sınıfa anlatması istenmiştir. Verilen alıştırmalarda okuma-konuşma ve yazma temel becerileri orta seviyeye uygun metinler haline verilmiştir (s.8, 9,10). “Nelere vakit

ayırırınız” konusuyla öğrencilerden vakit ayırdıkları etkinlikleri yazmaları ve anlatmaları istenmiştir. “Alternatif Etkinlikler” başlığıyla konuya devam edilmiştir. Dinleme ve okuma metni olarak hazırlanan etkinliklere örnekler konulmuştur. Birbirinden farklı aktiviteler yapan insanların diyaloglarına yer verilmiş ve bunlarla ilgili kısa sorular hazırlanmıştır.

Ders Kitabı 4’ ün ilk ünitesinin sonunda bulunan Kültür Köşesinde Türk kültüründe sohbet geceleri ve altın günü olarak bilinen etkinlikler anlatılmıştır. Erkeklerin iş dışında kalan zamanı sohbet ederek ve çeşitli oyunlar eşliğinde eğlendikleri geleneksel sohbet geceleri anlatılır. Bayanların zamanlarını değerlendirmek, birbiriyle dertleşip rahatlamak, eğlenmek, birikim yapmak amacıyla belirli günlerde toplandıkları altın günün de anlatıldığı metinde bu sosyal buluşmalarda yapılan muhabbetlerden, yemeklerden, eğlencelerden bahsedilir (s.16). Aynı sayfada “Sorma kişinin aslını sohbetinden bellidir” atasözüyle,”Sözü sohbeti yerinde” deyimini verilmiştir. Atasözü ve deyim anlatılan konuya uygun olarak verilmiştir.

Değerler

Harmoni Ders Kitabı 3’te değerler konusu işlenmiştir (s.66). Dürütlükle ilgili “Sen Olsaydın Ne Yapardın”? isimli bir dinleme ve okuma diyalogu verilmiştir. Metinde verilen olayla ilgili öğrencilerin neler yapacaklarını anlatmaları istenmiştir. Sayfa 67’ de “Dürüst bir insan mısınız”? isimli altı soruluk bir anketi öğrencilerden okuyarak cevaplamaları istenmiştir. Aynı sayfada “Yalan Söylemeyen Çocuk” hikayesi dinleme metni olarak hazırlanmıştır. Türk-İslam kültüründe sıkça anlatılan bu hikaye de Bağdat’a giderken eşkiyaların kervanın yolunu keserek altınları almak istemeleri anlatılır. Bu kervandaki yolculardan biri olan Abdülkadir’in annesinin kaybetmemesi için hırkasının içine diktiği altınları, eşkiyalar bulamasalar da annesine yalan söylemeyeceğine dair söz verdiği için yerini söyleyerek eşkiyaları şaşırtan hikayesidir. Öğrencilerden dinledikleri metne göre kitapta hazırlanan sorulara cevap vermeleri istenmiştir. Sayfa 68’de “Dürüstlük Örnekleri” adında yaşanmış dört farklı olay dinleme ve okuma metni olarak kitaba konulmuştur. Öğrencilerin dinleyip- okudukları metne göre verilen cümlelerdeki yanlış yerlerin üstünü çizmeleri istenmiştir.

Ünite sonunda hazırlanan Kültür köşesinde Türk Kızılayını anlatan okuma metni bulunur (s.69). 1868 yılında kurulan 1935 yılında Mustafa Kemal Atatürkün Kızılay ismini verdiği kurum savaş,deprem,yangın,salgın hastalık, su baskını vb. gibi felaketlerde zarar görenlere her türlü yardımı sağlamaktadır.Tarafsızlık, insanlık, evrensellik, ayırım gözetmemek, bağımsızlık, birlik, gönüllü hizmet gibi yedi temel ilkeye sahip olan Kızılay yurt içi ve yurt dışında uzun süre kullanılabilen afet çadırları üretmektedir. Aynı sayfada atasözü olarak “İyilik et denize at, balık bilmezse Halik bilir” deyim olarak ta “İyilik bilmek” verilmiştir. Verilen atasözü ve deyim değerler konusuna uygun olarak seçilmiştir.

Harmoni Ders Kitabı 4’te yedinci ünite de işlenen “Bağımlılıklar” konusunun sonunda Yeşilay anlatan kültür köşesi hazırlanmıştır (s.76). Aynı sayfada “Bir kötünün yedi mahalleye zararı vardır” atasözü ve “İyiliği dokunmak” deyimini bulunur. Konuya uygun olarak seçildiği görülen atasözü ve deyimünite bütünlüğüne katkısı olacaktır. Kızılay gibi

kuruluş tarihi eskilere dayanan Yeşilay Osmanlı Devletinde 1920 yılında İstanbul’da “Hilali Ahdar” ismiyle kurulmuştur. Kurum alkol sigara, uyuşturucu, kumar ve yakın tarihte teknoloji bağımlılığıyla mücadele konuların da çalışmaktadır. Yeşilay ulusal ve uluslararası kamu, özel ve sivil toplum kuruluşlarıyla gerekli işbirliği ve ortak çalışmalar da yürütmektedir. Günümüz dünyasının sorunlarından biri olan bağımlılıklar insanların beden ve ruh sağlığını, aile hayatını, ekonomisini, zamanını, sosyal iletişimini, yoğun bir şekilde etkilemektedir. Bu bağımlılıkların zararlarına dikkat çekmek adına genç nesilde farkındalık oluşturma önemli bir konudur. Ders kitabında farklı ülkelerde bu konuda çalışmalar yapan uluslararası kurumlardan ve çalışmalardan örnekler vermek öğrencilerde farkındalığı artırıcı olabilir.

Gelenekler ve Görenekler

Harmoni Ders Kitabı 3’te beşinci ünite “Gelenekler ve Görenekler” başlığıyla işlenmiştir. İlk ders konuları farklı kültürlerde selamlaşma yukarıda tanışma ve selamlaşma maddesinde incelenmiştir. İkinci ders kısmında farklı milletlere özgü geleneklerden bahsedilmiştir. Kültür köşesinde Türkiyede Sinop şehrine özgü “Helesa Şenliği”ni anlatan bir metin verilmiştir (s.49). Şenlik hakkında eski zamanlardan beri anlatılan bir hikaye, metinde yer almaktadır. Sayfa 50 ve 51’ de “Bir Zamanlar Aborjinler” adında uzun bir dinleme ve okuma parçası verilmiştir. Avustralya’Nin yerli halkı olan Aborjinlerin sıradışı geleneksel yaşamları, adetleri, gelenek ve görenekleri anlatılmıştır. Öğrencilerden metne göre değerlendirme sorularının cevaplamaları istenmiştir.

Beşinci ünitenin değerlendirme bölümünde Eskimoların geleneksel yaşamlarını anlatan okuma metni bulunmaktadır (s.54). Yaşadıkları iklime göre yüzyıllar içinde şekillendirdikleri hayatları, deniz ve kara avcılığı ile bütünleşen geleneksel yaşamları ayrıntılı olarak metinde yer almaktadır. Okuma parçasına göre sorulan soruların yazarak cevaplanması istenmiştir. Diğer alıştırmada metne göre verilen bilgilerin doğru ya da yanlış olduğunu bulmaları istenmiştir.Sayfa 55’te verilen anahtar ifadeler bölümünde gelenek ve göreneklerle ilgili üniteye geçen kelime ve sözcükler belirtilmiştir. Okuma, anlama, konuşma ve yazma becerilerine yönelik alıştırmalar daha yoğun olarak hazırlanmıştır.

Ünitenin 53.sayfasında Kültür köşesinde Oğuz Türklerinin bilinen en eski epik destansı hikayelerini anlattığı rivayet edilen “Dede Korkut” ile ilgili metin vardır. Bu okuma parçası Türklerin yaşayışlarını, örf ve adetlerini, geleneklerini, sosyal ve kültürel hayatlarını masal ve hikayelerinde anlatarak bugünlere ulaştıran sözlü kültürün önemli temsilcilerinden biri olan Dede Korkut ve hikayelerini tanıttıcı bir metindir.Aynı sayfada âdetler ile ilgili “Laf olsun âdet yerini bulsun” atasözüyle “Eski köye yeni âdet getirmek” deyimini de eklenmiştir. Üniteyle bütünlük arz edici atasözü ve deyim kullanılmıştır.

Müzik ve Sanat

Harmoni Ders Kitabı 4’te altıncı ünitenin konusu olan “Sağlık” temasının sonunda hazırlanmış olan Kültür Köşesinde “Osmanlıda Musikiyle Tedavi” adlı okuma metni bulunmaktadır (s.66). Metinde onbeşinci yüzyılda Osmanlıda akıl hastalarının müzik ve su ile tedavileri için Edirne Sultan Bayezid Darüşşifasının kurulduğundan bahsedilir. Yapılan

araştırmalarda müziğin kalp atışı ve kan basıncı üzerinde etkili olduğu da metinde ifade edilmektedir. Osmanlı Musikisindeki makamlardan da bahsedilen okuma parçasında klasik müzik aletlerinden olan ud resmi de konulmuştur.

Sonuç ve Öneriler

Harmoni 3 ve 4 yabancı dil Türkçe öğretim setindeki ders kitaplarının taranması ile elde edilen sonuçlara bakıldığında kültürel öğelerin temel ve orta seviyelerde farklı oranlarda kullanıldığı tespit edilmiştir. Ders kitabı 3 ve 4'te her ünite sonunda sekiz kültür köşesi bulunmaktadır.

Hazırlanan kültür köşelerinin bazıları ünite içeriklerinden bağımsız gözükmektedir. Kültür köşeleri sadece okuma metni olarak verilmiş bu köşenin kullanılması öğretmenin inisiyatifine bırakılmıştır. Kültür köşelerinin nasıl işleneceğini dair herhangi bir uygulama bulunmamaktadır. Dinleme, anlama ve konuşmaya yönelik alıştırmaların olması kültürel öğelerin işlenişini amacına uygun hale getirecektir.

İkinci dil olarak Türkçe öğretiminde kültürel bir çok nüansı içinde barındırdığı için üzerinde durulması gereken atasözü ve deyimler metin içlerinde az kullanılmış daha çok ünite sonlarında, üniteden bağımsız olarak hazırlanan kültür köşelerinin içine alınmıştır. Kültür köşeleri sayfasında bulunan atasözü ve deyimlerden bir kaç tanesi konuyla uyumlu seçilmemiştir. Örneğin ders kitabı dördte son ünite Zaman ve Bilim konusudur çeşitli ve birbirinden farklı milletlerde yapılan buluşlar ve mucitlerden örnekler vardır. Kültür köşesinde Türk mucitlerden bahsedilmiştir ve atasözü olarak “Bugün bana ise yarın sana” deyim olarak “Bugün git yarın gel” örneği verilmiştir. Aynı ders kitabında Türk Kültüründe Yemekler adlı kültür köşesinde “Garibe bir selam bin altın değerinde” ve “Eski köye yeni adet getirmek” atasözü ve deyim de örnek verilebilir. Kültür köşesinde konuyla bütünlük sağlayacak atasözü ve deyim kullanılması kültürel aktarımı anlamlı ve anlaşılır kılacaktır. Dil öğretmenin atasözleri ve deyimleri nasıl kullanacağı ve nasıl işleyeceği bir anlam da öğretmenin kişisel metotlarına bağlı olsa da basit ve kolay alıştırmaların ders kitabında yer alması uygun olabilir.

Ders kitabı konuların da kültürel her türlü ögenin görsel malzemeyle desteklenmesi, konuyla ilgili resimlerin yüksek kaliteli olması dersin işleyişine ve öğrencinin ilgisini çekmeye pozitif etkisi olmaktadır. Bu anlamda hem metinlerdeki hem de kültür köşelerindeki görsel malzemenin kaliteli olduğu saptanmıştır.

Dil öğrenen bireyin sadece öğrendiği dilin değil, başka ülkelerin de kendi kültüründen farklı yönlerini görmesi ona farklı bir bakış genişliği kazandıracaktır. Bu anlamda ders kitabı içinde, farklı ülkelerin ilginç kültürel özelliklerinin olması, ders kitabını işleyiş açısından daha zevkli kılacaktır. Üniteler de bu anlamda farklı kültürlerle yer verilmiştir. Burada belirtilmesinde fayda olacağı mülhaza edilen bir nokta ise farklı kültürlerden bahsedilirken yoğunluğa dikkat edilmesi gerekliliğidir.

Kaynakça

- Akarsu, B. (1998). *Wilhelm von Humboldt'da Dil – Kültür Bağlantısı*, İstanbul : İnkilap Kitabevi
- Aksan, D. (1979). *Her Yönüyle Dil : Ana Çizgileriyle Dilbilim*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Aşkun, İ. C. (1990). Kültürel İletişim Politikası. *Kurgu*, 7(1), 1-8.
- Demirel, Ö. (2003). *Yabancı dil öğretimi*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Harris, R. ve Taylor, T. J. (2002). *Dil Bilimi Düşününde Dönüm Noktaları : Socrates' ten Saussure'e Batı Geleneği* (Vol. 799). Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu.
- Kaplan, M. (2002). *Kültür ve Dil*. İstanbul:Dergah Yayınları.
- Ozan Leymun, Ş., Odabaşı, H. F., Kabakçı Yurdakul, I. (2017). Eğitim ortamlarında durum çalışmasının önemi. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 5(3), 369-385.

Sorumlu Yazar Bilgileri:

Yazar ismi: Sevda Ajdoğdu

Bölüm: Türk Dili ve Edebiyatı

Fakülte: Eğitim ve Beşeri Bilimler Fakültesi

Üniversite, ülke: Uluslararası Burç Üniversitesi

Email: sevda.ajdogdu@stu.ibu.edu.ba

Lütfen alıntılayınız: Ajdoğdu, S. Mustafa, A. (2022). Yabancı Dil Olarak Türkçe Ders Kitabı Harmoni 3 ve 4 Dil Eğitim Setindeki Kültürel Öğelerin Konu İçerikleri ile Karşılaştırılması. *Journal of Research in Turkic Languages*, 4(2), 41-54. DOI: <https://doi.org/10.34099/jrtl.423>

Alındı: Ağustos 18, 2022 ▪ **Kabul:** Kasım 02, 2022